

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

4. Соколовська Ю. С. Кожна 5 жінка в Україні стикається з тією чи іншою формою насильства. *Міністерство соціальної політики в Україні*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kozhna-5-zhinka-v-ukrayini-stikayetsya-z-tiyeyu-chi-inshoyu-formoyu-nasilstva-yuliya-sokolovska>.

5. Стамбульська конвенція – потужний інструмент подолання насильства за гендерною ознакою. *Parliamentary Assembly of the Council of Europe*. URL: <https://assembly.coe.int/LifeRay/EGA/WomenFFViolence/2022/2022-HandbookIstanbulConvention-UA.pdf>.

Науковий керівник: Семенов В. М., кандидат наук з державного управління, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету.

Володимир Семенов,

канд. наук з державного управління

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

СОЦІЛЬНА СКЛАДОВА В ДІЯЛЬНІСТІ ВІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ

В Конституції України зазначено, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Соціальний захист є одним з найбільш важливих завдань будь-якої країни сучасного світу. З моменту проголошення незалежності у 1991 році, українська держава розпочала формування власної соціальної держави і, відповідно, соціальної політики та системи соціального захисту. Розробка та реалізація соціальної політики є доволі складним і відповідальним завданням тому, з огляду на це, дослідження історичного досвіду, як вітчизняного так і зарубіжного, з цих питань є завжди актуальним.

Зважаючи на викладене вище, метою цієї доповіді обрано питання дослідження досвіду діяльності у питаннях соціальної політики та соціального захисту одного з найбільш відомих британських політиків минулого – Вінстона

Черчилля. Завдання тез доповіді полягають у такому – з’ясувати і проаналізувати соціальну складову в державній і політичній діяльності Вінстона Черчилля та визначити перспективи подальших досліджень з цього питання.

Обрання саме цієї історичної постаті не є випадковим. Політична і державна діяльність В. Черчилля припадає на доволі складний період британської історії. Саме під час його перебування на державних посадах різного рівня відбулися дві світові війни, «Велика депресія» початку тридцятих років ХХ століття та інші події меншого масштабу, які вимагали від урядовців і політиків не лише прийняття військових та економічних рішень, а і забезпечення соціального захисту населення країни в складних умовах. Тобто формування і реалізацію відповідальної і ефективної соціальної політики.

Добі Вінстона Черчилля і йому особисто присвячено доволі багато досліджень, але соціальні аспекти його діяльності переважно залишаються поза увагою. Це обумовлено тим, що ця людина в першу чергу розглядається як військовий та політичний діяч. Слід зазначити, що у багатьох випадках дається навізнаки і «радянська» – негативна оцінка цього політика (у СРСР його вважали чи не головним ворогом, відповідно на позитив очікувати було не слід). У той же час ця «радянська» ідеологема, на жаль, простежується і в сучасній Україні. Так, у жодному з підручників чи навчальних посібників з історії соціальної роботи та соціальної політики про роль В. Черчилля в цих галузях немає жодної згадки. А це не відповідає дійсності.

Зважаючи на викладене вище, джерелами дослідження обрано праці сучасних, як вітчизняних так і закордонних дослідників, що вийшли друком протягом останніх років. Серед них можна назвати такі: «Вінстон Черчилль, CEO, 25 уроків лідерства для бізнесу» А. Аксельрода [1], «Черчилль. Великі особистості в історії» А. Галушки [2], «Парадокси Вінстона Черчилля» О. Гуржія та К. Залеток [3], «Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію» Б. Джонсона [4], «Велич і нищість. Історія про Черчилля, його родину та спротив під час Лондонського бліцу» [5] та «Лідерство в часи війни. Головні уроки від творців історії» Е. Робертса [6].

У зазначених працях, як і в багатьох інших джерелах, соціальні аспекти діяльності В. Черчилля згадуються лише оглядово, але згадуються. І це дозволяє зробити певні висновки про здобутки Черчилля в цьому напрямку.

На початку своєї праці, що присвячена В. Черчиллю «Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію» Б. Джонсон зазначає таке: «Він (Черчилль) був ключовою особою в процесах, що заклали підвалини підвищення добробуту на початку ХХ століття [4, с. 12]». Наведені далі приклади підтверджують цю тезу.

Борис Джонсон зазначає, що діяльність В. Черчилля в галузі соціальної політики була певним продовженням ініціатив його батька Рендольфа: «Рендольф боровся за право службовців на компенсацію в разі нещасного випадку на виробництві – і Вінстон є автором багатьох важливих соціальних реформ. Він знизив пенсійний вік до 65 років, заснував біржу праці, ввів для робітників перерву на чай і таке інше [4, с. 57]». Так, дійсно, ще у 1907 році Черчилль як міністр торгівлі започаткував компанію по створенню бірж праці та заборони дитячої праці. Щодо зниження пенсійного віку то він був знижений на цілих п'ять років.

На посаді міністра торгівлі В. Черчилль показав себе, як лідер у питаннях соціального захисту населення. О. Гуржій та Н. Залеток про це говорять так: «Одним з найдемократичніших у сфері соціальних відносин того періоду слід уважати такі пропозиції міністра: встановлення мінімального рівня заробітної плати, гарантування права на обідню перерву та короткий перепочинок. Протягом 1908 – 1909 рр., як зазначав сам Черчилль, він перебував у стані війни з бідністю [3, с. 101]». Заснування бірж праці це не поодинокий приклад турботи Черчилля про людей, що потрапили у скрутні життєві умови. Так Б.Джонсон повідомляє, що Черчилль також започаткував страхування від безробіття [4, с. 159]. Він також зазначає, що ще в 1908 році В. Черчилль був ініціатором торгового законопроекту, розробленого для допомоги малооплачуваним працівникам і в першу чергу жінкам [4, с. 158].

Як міністр внутрішніх справ, за свідченням Б. Джонсона, Черчилль скорочував тюремні терміни, тоді, як більшість тогочасних управлінців

намагалися подовжити їх. Він зменшував частоту застосування одиночного ув'язнення. Формував поділ у британських тюрмах на політичних в'язнів і звичайних злочинців [4, с. 161]. Слід зазначити, що цей розподіл в першу чергу позитивно позначився на умовах утримання ув'язнених суффражисток. На цій посаді він докладав багато зусиль для реформування пенітенціарної системи Великої Британії. Зокрема він запропонував переглянути у бік зменшення терміни ув'язнення за несуттєві злочини.

О. Гуржій та Н. Залеток згадують і інші ініціативи Черчилля щодо вдосконалення пенітенціарної системи, що мають гуманістичне забарвлення. Серед них скасування автоматичного ув'язнення за несплату штрафів, а також рекомендації запровадити лікувальні та профілактичні заклади для алкоголіків та дрібних хуліганів [3, с. 104].

У часи, коли він очолював Державну скарбницю, В. Черчилль продовжував розробку і реалізацію соціальних ініціатив. О. Гуржій та Н. Залеток про це говорять таким чином: «Очолити Держскарбницю, фактично Міністерство фінансів, Вінстон насамперед взявся за реформування системи державного страхування (у бік його розширення) та соціальних відносин. ... Одним з його перспективних проєктів було скорочення податкового тиску для дрібних торговців і підприємців, працівників розумової праці в усіх галузях. Починання Черчилля на новій посаді також передбачали призначення пенсій удовам та сиротам, помітне розширення страхування літнім людям. Водночас міністр запропонував розвинути дешеве будівництво [3, с. 153]». Слід зазначити, що питання будівництва нового житла для незаможних верств населення набуло продовжено в майбутньому. У часи після Другої світової війни, як прем'єр-міністр, Черчилль підтримав програму масового будівництва нового житла, яка була потрібна для відновлення потерпілих від бомбардувань міст країни.

В. Черчилля часто звинувачують у зневажливому відношенні до жінок, зокрема в питаннях їхнього політичного та економічного статусу. У той же час реальні факти заперечують цю тезу. Так Б. Джонсон зазначає, що одним з останніх своїх парламентарних заходів на початку 1955-го Черчилль заявив про

рівну оплату праці для жінок у галузі освіти, громадянської служби та місцевого самоврядування. У 1958 році він запропонував допускати на рівних умовах жінок до навчання у коледжі Черчилля у Кембриджі [4, с. 349].

Окремо слід зазначити, що фактично Черчилль стояв біля витоків однієї з найбільш поширених систем соціальної політики в сучасному світі. Сьогодні існує дві базових системи соціальної політики: Бісмарка та Беверіджа. Саме вони є основою для систем соціальної політики більшості країн світу. Б. Джонсон говорить про те, що саме Черчилль був тим, хто найняв Вільяма Беверіджа, який у подальшому будував поствоєнну державу загального добробуту 1940-х років.

Фактично В. Черчилль став ініціатором становлення та розвитку такого сучасного явища як соціальне партнерство. На початку ХХ століття соціально-економічна ситуація у Великобританії були доволі складною. Відносини між власниками підприємств і найманими працівниками дуже часто супроводжувалися акціями громадської непокори, страйками, масовими звільненнями робітників. Все це мало негативні наслідки для країни та добробуту її населення. Черчилль спробував розв'язати цю проблему. О. Гуржій та Н. Залеток описують це так: «Періодичні конфлікти наштовхнули його на думку про те, що потрібно створювати постійну інституцію, яка залагоджувала б їх на ґрунті офіційного законодавства, а не за «домовленістю». Він запропонував створити третейський суд у складі голови, двох представників від власників підприємств і стільки ж від робітників. Причому голову мало затверджувати Міністерство торгівлі, а суд повинен був збиратися в разі нагальної потреби» [3, с. 100].

Здійснивши короткий огляд соціальних ініціатив Вінстона Черчилля можна зазначити, що його діяльність у цьому напрямку була систематичною і послідовною, як і в багатьох інших видах діяльності цієї людини. Восьмигодинний робочий день, соціальне страхування, забезпечення гендерної рівності, покращення умов утримання в місцях виконання покарань, допомога особам, що перебувають у скрутних життєвих обставинах, охорона дитинства, започаткування соціального партнерства, обідні перерви, встановлення

мінімальної заробітної платні, повоєнна відбудова тощо. Це далеко не повний перелік ініціатив цієї людини в галузі соціальної політики та соціального захисту населення. Більшість з них реалізована на практиці та працює до сьогодні забезпечуючи добробут населення не тільки у Великій Британії, а і в багатьох інших країнах. З огляду на це, досвід діяльності В. Черчилля в галузі соціальної політики та соціального захисту заслуговує на більш детальне дослідження з метою використання при розробці та реалізації вітчизняної соціальної політики.

Список використаних джерел:

1. Аксельрод А. Вінстон Черчилль, CEO, 25 уроків лідерства для бізнесу: 4-те вид. Київ : Форс Україна, 2023. 304 с.
2. Галушка А. Черчилль. Великі особистості в історії. Харків, 2019. 352 с.
3. Гуржій О., Залеток К. Парадокси Вінстона Черчилля. Київ, 2019. 384 с.
4. Джонсон Б. Фактор Черчилля. Як одна людина змінила історію. Харків. 2022, 400 с.
5. Ларсон Е. Велич і нищість. Історія про Черчилля, його родину та спротив під час Лондонського бліцу: 2-ге вид. Київ : Наш формат, 2023. 592 с.
6. Робертс Е. Лідерство в часи війни. Головні уроки від творців історії. Київ : Видавнича група КМ-БУКС, 2021. 216 с.

Ангеліна Ситник,

студентка Сумського державного університету

ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ В РАМКАХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сучасний соціум характеризується складним мозаїчним образом, де різноманітні фактори формують комплексну сукупність, що впливає на життя людей. У даному контексті гендерна рівність постає суттєвим питанням, адже вона відображає ступінь збалансованості між чоловіками та жінками, що є вагомим складовим забезпеченням рівноправності громадянського суспільства